

## **МЕТОДИ ЗНИЖЕННЯ БАНКІВСЬКОГО РИЗИКУ**

Банківська сфера характеризується вищим ступенем ризику в порівнянні з іншими сферами діяльності внаслідок особливості тих функцій, які виконують банки. У ході своєї діяльності кожна банківська установа взаємодіє з великою кількістю партнерів, клієнтів, контрагентами, фінансовий стан яких безпосередньо позначається на середовищі самого банку. Банківська діяльність є досить розгалуженою. Для отримання додаткових фінансових ресурсів банки залучають у вклади грошові кошти фізичних та юридичних осіб, які потім розміщують від свого імені, на власних умовах та на власний ризик; відкривають та ведуть банківські рахунки своїх клієнтів; здійснюють емісію та продаж цінних паперів, надають фінансові послуги та пропонують багато інших банківських продуктів.

При здійсненні банківської операції чи наданні послуги одночасно можуть виникати декілька категорій ризику. Це зумовлено тим, що банки одночасно здійснюють як активні так і пасивні операції, які можуть призвести до виникнення додаткових ризиків.

Актуальність теми полягає в тому, що на сучасному етапі банківська сфера стрімко розвивається. На даний момент банки пропонують широкий спектр банківських продуктів та послуг, а отже кожна людина так чи інакше є клієнтом певної банківської установи. Розширюючи спектр своєї банківської діяльності, банк наражає себе на виникнення все більшого числа ризиків, оскільки бере на себе ризики як власної діяльності, так і ризики своїх клієнтів. При цьому банки поєднують ризики активних операцій з видачі кредитів одночасно з пасивними операціями по залученню додаткових фінансових ресурсів своїх клієнтів на поворотній основі.

Предмет дослідження – методи зниження банківського ризику.

Об'єктом виступає сам ризик банку, який виникає в процесі його діяльності, при проведенні операцій та наданні послуг.

Мета роботи полягає в визначенні шляхів уникнення або зниження ризиків банківської установи.

Головним принципом діяльності кожного банку є отримання прибутку, який постійно зростатиме. Однак чим більший буде очікуваний прибуток, тим більшими будуть ризики.

Проаналізувавши дослідження Л. А. Бондаренка, можна сказати, що існує декілька підходів до розуміння сутності поняття «банківський ризик», а саме [1]:

- ймовірність відхилення фактичного результату від очікуваного;
- наявність загрози отримати втрати;
- ймовірність отримання одночасно як прибутку так і збитку;
- невпевненість у передбаченому результаті;
- ситуативна характеристика діяльності банку, що показує невизначеність її результату;
- діяльність банку, яка спрямована подолати невизначеність.

Отже, можна стверджувати, що банківські ризики показують невизначеність, яка пов'язана з проявом боротьби з банками-конкурентами й одночасно між іншими учасниками ринку, що впливає на рух грошових потоків та зміну обсягів фінансових ресурсів банківської установи.

Суть поняття «невизначеність», яка призводить до виникнення банківських ризиків, зумовлена лише веденням конкурентної боротьби між банками, а об'єктом прояву банківського ризику виступає сталість руху та зміна обсягу фінансових ресурсів банку [2].

Для провадження нагляду за банківськими установами Національний банк України визначив такі категорії банківського ризику: кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни процентної ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, репутаційний ризик, юридичний та стратегічний ризик. Дані категорії ризику можуть виникати одночасно для одного банківського продукту чи послуги [2].

При цьому Національний банк України для контролю та зниження можливості їх виникнення розробив нормативні показники діяльності банків, яких мають беззастережно

дотримуватися всі банківські установи, згідно «Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні». Дані показники включають нормативи капіталу, ліквідності, кредитного ризику, інвестування [3].

Окрім нормативних показників, Національний банк України вводить ліміти відкритої валютної позиції – кількісне обмеження у відсотках щоденної величини валютних позицій, а саме: загальної або довгої чи короткої валютної позиції в іноземних валютах та банківських металах [3].

Валютні ліміти допоможуть забезпечити стабільність на валютному ринку країни та зменшити на нього негативний вплив, який виникає внаслідок операцій з купівлі або продажу іноземної валюти чи банківських металів.

Паралельно банківські установи можуть самі впроваджувати певні методи для зниження банківського ризику. Прикладом може слугувати скоринг як метод зниження кредитного ризику банку.

Під скорингом розуміють математичну або статистичну модель, яка є фундаментом для визначення величини ймовірності того, що кожний окремий позичальник поверне отримані грошові кошти в зазначений термін. Модель створюють на основі кредитної історії даного позичальника, наявність якої дає можливість більш точно визначити ймовірність.

Скорингова система є досить зручною та допомагає банку оцінити кредитоспроможність його клієнтів. Використовуючи її банківська установа може підвищити швидкість прийняття рішень стосовно кредитування, що є досить ваговою позитивною якістю, та оцінити якісні показники кредитоспроможності.

Найголовнішою перевагою скорингу можна зазначити можливість знизити частоту неповернення кредиту. Окрім цього, до переваг можна віднести швидкість і об'єктивність ухвалення рішень, ефективність управління кредитним портфелем, відсутність необхідності спеціальної підготовки кадрів для його ефективного використання [4].

Отже, методи зниження банківського ризику є актуальним питанням для функціонуючих банківських установ. Національний банк України безперервно здійснює контроль за їх діяльністю та вводить різні нормативи, ліміти, коефіцієнти аби зменшити можливість виникнення ризиків в даній сфері. Одночасно з цим кожний банк зацікавлений в ефективності своєї діяльності, а головне в отриманні прибутку, застосовує різні особисті підходи до їх уникнення, такі як: скоринг, диверсифікація, дієвий контроль, підвищення кваліфікації працівників банківської установи, раціональна управлінська структура банку та ін.

#### **Список використаної літератури:**

1. Бондаренко Л. А. Ризик-менеджмент кредитної діяльності комерційного банку : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.е.н.: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Л. А. Бондаренко. – К. : КНЕУ, 2007. – 23с.
2. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків», затверджені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104.
3. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року №368 ( Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Правління Національного банку України станом від 25.02.2019 року №43)
4. Бучко І. Є. Скоринг як метод зниження кредитного ризику банку / І. Є. Бучко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. - 2013. - № 2. - С. 178-182.

**Науковий керівник:** доцент кафедри моделювання економіки і бізнесу, к.т.н., доцент Гадецька З. М.

*Т. М. Чупилка*

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

## **СТАН ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС**

Зовнішньоторговельна діяльність є важливою складовою товарного обігу, зовнішньоекономічної діяльності, економічної та зовнішньої безпеки держави. Основним напрямом ведення Україною зовнішньоекономічної діяльності є її розвиток та покращення